

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

VN/14348/2024

Mielenterveyspooli vastustaa esitettyjä asiakasmaksujen korotuksia.

Suunnitellut korotukset ovat prosentuaalisesti huomattavia. Ne kohdistuvat tosiasiallisesti heikommassa asemassa oleviin ihmisiin. Korotukset lisäävät siten sekä köyhyyttä että eriarvoisuutta terveydenhuoltopalveluiden saamisessa. Eriarvoisuutta lisää myös se, että eri hyvinvointialueilla tehdään erilaisia ratkaisuja asiakasmaksujen suhteen.

Asiakasmaksujen korotukset heikentävät ihmisten taloudellista tilannetta ja voivat johtaa terveydenhuollon vähäisempään käyttöön, kun he joutuvat valitsemaan potilaskäynnin ja esimerkiksi ruokaostosten välillä. Pidemmällä tähtäimellä tämä voi pahentaa sairastavuutta ja köyhyyttä, mikä on omiaan aiheuttamaan kustannuksia muualla julkisella sektorilla.

Asiakasmaksujen korotukset heikentävät köyhimpien ihmisten taloudellisten ja terveysoikeuksien, mukaan lukien mielenterveysoikeudet, toteutumista. Korotukset heikentävät myös lapsen oikeuksien toteutumista. Osa asiakasmaksuista ei koske alaikäisiä, mutta lapsen huoltajien talousahdinko vaikuttaa kielteisesti sekä lapsen elämisen edellytyksiin että mielenterveyteen ja hyvinvointiin.

Esitettyjen korotusten vaikutukset tulisi arvioida yhdessä muiden samaan ihmisryhmään kohdistuvien, sosioekonomista asemaa heikentävien muutosten kanssa. Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin tulee olla keskeisellä sijalla. Myös korotusten vaikutukset eri väestöryhmien mielenterveyteen tulee arvioida.